

The image is a composite architectural rendering. The top half features a semi-transparent map of a city grid with a river on the right. A specific area is highlighted in white, and a blue line indicates a path or boundary. The bottom half shows a 3D perspective of a public square. The square has a cobblestone ground with scattered autumn leaves. On the left, there is a long, low building with a corrugated metal facade. In the center, a tall, slender, white tower with a pointed top stands prominently. To the right, there are more buildings with similar corrugated facades and several trees with green and autumn-colored foliage. A few people are walking and sitting in the square, providing a sense of scale.

GARGŽDŲ MIESTO CENTRINĖS DALIES VIEŠŪJŲ ERDVIŲ (SAVIVALDYBĖS IR RINKOS AIKŠČIŲ) IDĖJOS PERTVARKYMO KONKURAS

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

Kontekstas, jo svarba, istorija

Gargždų miestas yra įsikūręs Žemaitijoje, vakariniame Minijos krante, šalia istorinės ribos su Mažąja Lietuva. Gargždų apylinkėse gyvenvietės aptinkamos nuo žalvario amžiaus. Rašytiniuose šaltiniuose Gargždai pirmą kartą minimi 1253 m., 1597 m. Gargždai pirmą kartą pavadinti miestu, 1600 m. miestui suteikta prekymečių ir turgų privilegija – Gargždai tapo svarbiausiu prekybos punktu su Klaipėda, tai skatino miestelio augimą ir klestėjimą. 1792 m. Gargždams suteiktos miesto teisės ir herbas. XIX a. Gargždai buvo klestintis pasienio miestas, vystėsi prekyba, amatai, kultūrinis ir religinis centras, tačiau I pasaulinio karo metu sudegė beveik visas miesto centras. 1918 m. paskelbus Lietuvos nepriklausomybę miestas tapo Kretingos apskrities valsčiaus centru, o turgaus aikštei suteiktas Rinkos aikštės vardas. Kūrėsi įvairios organizacijos, be įvairių parduotuvių, arbatinių ir kepyklų, čia XX a. pirmojoje pusėje veikė vartotojų bendrovė, kooperatyvas, Liaudies bankas. II pasaulinio karo metu miestą vėl suniokojo gaisrai, be kitų pastatų, sudegė bažnyčia. Sovietmečiu Gargždai toliau augo, centrinėje dalyje atsirado tipiniai to laikotarpio architektūros pastatai. 1952 m. tapo Klaipėdos rajono centru, nors turėjo tik miestelio statusą. Nuo 1958 m. Gargždai buvo miesto tipo gyvenvietė, 1965 m. tapo miestu.

Šiuo metu Gargždų miesto architektūra pasižymi istorinio palikimo fragmentais: senųjų gatvių ašimis, dvaro parku, Rinkos aikšte, restauruotais senųjų kapinių vartais, šventoriaus koplyčia ir varpine. Deja, istorijos įvykiai lėmė tai, kad gilia, turtingą praeitį menantis Gargždų miestas šiuo metu faktiškai neturi vieningos istorinės senamiesčio dalies ir išvystyto, tradicinio senojo centro.

Ilgus amžius Gargždai buvo pasienio gyvenvietė, ir tai apsprendė miesto ūkinį-prekybinį gyvenimą, jo identitetą. Istoriniai šaltiniai rodo, kad kol Klaipėdos kraštas nebuvo prijungtas prie Lietuvos, Rinkos aikštė buvo didesnė, čia vyko prekių mainai tarp prekeivių ir pirkėjų iš Žemaitijos ir Klaipėdos krašto. Kadangi Gargždai buvo pasienio miestelis, atvykdavo ūkininkai iš Žemaitijos ir Klaipėdos krašto prekybininkai, prie bažnyčios vykdavo turgūs, mugės.

Taigi, projektuojama teritorija ir jos gretimybės yra centrinėje miesto dalyje, svarbiame istoriniame ir urbanistiniame kontekste, čia anksčiau buvusio senamiesčio širdyje.

Ryšys su gretimais objektais

Dėl savo lokacijos Gargždų miesto centrinėje dalyje, teritoriją supa svarbūs miesto objektai: postmodernistinio stiliaus mūrinė Šv. arkangelo Mykolo bažnyčia (pastatyta 1990 m., archit. Vladas Lučinskas) su laidojimo paslaugų sale rūsyje, Klaipėdos rajono savivaldybės administracijos pastatas, Gargždų muzikos mokykla, Gargždų kino teatras "Minija", taip pat daugiabučiai pastatai. Projektuojama teritorija šiame kontekste yra lemiančiai svarbi, nes sudaro ir kuria atnaujintą centrinę Gargždų miesto dalį. Gamtine prasme teritorija yra netoli Minijos upės ir jos slėnio rytuose bei šiaurėje esančio miesto parko.

Esama situacija

Senosios Rinkos aikštės užstatymo bruožai – XVIII-XIX a. čia vyravo perimetrinis apstatymas mediniais dviejų-trijų aukštų pastatais. Svarbus miesto centrinės raidos etapas įvyko 2024 m. rudenį, kai buvo nugriautas pašto pastatas, kuris kaip svetimkūnis miesto urbanistiniame kontekste užstojo vaizdą į bažnyčią. Tankiai užstatytoje teritorijoje nugriovus šį dviejų aukštų mūrinį pastatą atverta erdvė į vertingiausią vietovės elementą – katalikų bažnyčios kompleksą. Taip atsirado galimybė atkurti istorinę Rinkos aikštę, kur praeityje susitikdavo prekeiviai bei pirkėjai iš Žemaitijos bei Klaipėdos krašto, spręsti šiuo metu esantį kiek chaotišką automobilių stovėjimo klausimą bei atkurti miesto aikštės fragmentą ir čia vėl organizuoti svarbius kultūrinius, visuomeninius renginius.

Idėja

Ieškant Gargždų miesto centrinės dalies viešųjų erdvių pertvarkymo idėjos, prisimintas J. Meko eilėraštis. Eilėraštis tai atmosferinio dizaino priemonė, norima sukurti istorinio senamiesčio jausmą. Jame galima įžvelgti užuominas apie Rinkos aikštę ir joje esančius medines prekybos vietas, o mėlyni pirkliai tarytum iš Prūsijos atvykę.

VARIO LIETUS

*Žmonės parke, vienišieji,
seniai su senelėm ir besimylintieji –
sėdėdami po lapų blykštančia skara, matė:
kaip skambėdamas kristaline skaidra ėjo ruduo.
Ir tuoj ant miesto ir per lapus
ėmė krist vario lietus.*

*Turguje jis liejos per medinius stalus,
per rudenio gėles ir mėlynus pirklius,
ir turgaus moteris plačiom skarom,
su skėčiais ir kraitėm pravirom;
krito jis ir liejos ilgom srovėm,
vaisių krūvomis ir rudenio gėlėm,
plakdamas ir kirsdamas kartu abu:
moteris ir pirklius, kaip botagu.*

*Bet žmonės parke, vienišieji,
seniai su senelėm ir besimylintieji, sėdėjo vis –
vieni, susimąstę ties savo dienomis,
antri, kad manė, kad pavasaris dar vis.
Jie taip sėdėjo po lapų blykštančia skara,
ir tik žiūrėjo, kaip per lapus krito vario lietus.*

Jonas. Mekas

Kuriama istorinio centro, senamiesčio atmosferą perteikianti, tarpusavyje jungtimis susietų viešųjų erdvių sistema. Gargždų miesto centrinės dalies urbanistinės raidos analizės įprasminta sprendiniuose integruojant urbanistinės raidos simbolius, interpretuojant šiuolaikinėmis priemonėmis. Ši viešųjų erdvių sistema – tai gyvybinga, multifunkciška, senamiesčio mastelio ir jo atmosferos, želdynų gausi teritorija, reprezentuojanti Gargždų miestą ir jo istorinę raidą bei suburianti, kviečianti miesto gyventojus ir svečius kokybiškai praleisti laiką šiuolaikiškoje aplinkoje su istorinės Gargždų praeities, miesto identitetą įprasminančiais ženklais.

Jungtys su greta esančiomis teritorijomis

Siūlomais architektūriniais sprendiniais siekiama sukurti kokybišką, šiuolaikinės architektūros tendencijas atitinkančią, miestiečių bei miesto svečių gausiai lankomą, centrinę miesto dalį ir jos pagrindą - reprezentacinę miesto aikštę. Taip pat norima atliepti prarasto senamiesčio atmosferą, kurti sąmoningą ir jautrų ryšį su Gargždų miesto istorija ir želdiniais praturtinti viešųjų erdvių sistemą.

Sprendiniai yra sklandžiai integruoti į miesto struktūrą, įvertinant Kvietinių gatvės su viešosiomis erdvėmis pertvarkymo projektą. Projektuojami sprendiniai reaguoja ir sklandžiai integruojasi į gretimybėse

esantį viešųjų erdvių tinklą. Siūlomi sprendiniai apjungiami su kitų autorių darbais – skveras šiaurinėje dalyje (aut. A4), judumo schema pietinėje teritorijos dalyje (aut. MMAP).

Rinkos aikštė kuriama kaip ergonomiška, saugi ir skirtingiems lankytojų poreikiams pritaikyta, įvairiu paros metu patraukli viešoji erdvė, svarbiausia Gargždų aikštė, atstatoma istoriškai nusistovėjusi jos svarba. Tam pasiekti erdvė atlaisvinama nuo esamo parkingo ir atveriamas pėstiesiems, gyvybingam socialiniam ir kultūriniam miesto gyvenimui. Projektuojant, užtikrinta Nepriklausomybės ažuoliuko gerovė ir atskleista jo istorinė reikšmė. Aikštės perimetre suplanuoti turistų ir vietos gyventojų traukos objektai. Išlaikoma svarbi perspektyva į bažnyčią, o vaizdas nuo Kvietinių gatvės bažnyčios kryptimi sluoksniuojamas tik žemais, negožiančiais elementais – žaliaja siennele ir nedidelio aukščio istorine lauko ekspozicija (kur įprasminamas istorinis palikimas) gatvės perimetru bei keletu projektuojamų žemų lapuočių medžių siauromis lajomis, kurie sudaro fragmentišką alėją Tiltų gatvėje (dėl aukšto bažnyčios cokolio ir čia kylančio reljefo jie perspektyvoje neužstoja bažnyčios vaizdo). Esminis turgaus aikštės savitumas yra jos multifunkciškumas, transformuojama erdvė. Dėl to Rinkos aikštėje programuojamas tiek pagrindinis erdvės naudojimo scenarijus – tai šiai vietai tradicinio turgaus funkcija, tačiau erdvė gali išpildyti taip pat ir miesto renginių funkciją, ar būti naudojama kaip kokybiška vieta miesto gyventojų ir svečių poilsiui. Erdvės charakteris – istorinės aikštės tipas, vyrauja dangos ir lengvų konstrukcijų paviljonai (transformuojamos lauko prekybos vietos), išsaugomi visi esami brandūs medžiai, pagerinamos jų augimvietės sąlygos. Numatytas miesto Rinkos aikštės funkcijos atkūrimas, suprojektuojant transformuojamas lauko prekybos vietas, kurie atskleidžia aikštės funkciją.

Savivaldybės aikštė kuriama kaip antroji, modernesnė, šiuolaikiško charakterio aikštė. Palyginus su Rinkos aikšte, tai demokratiškesnio, ne tokio svarbaus istoriškai charakterio erdvė, atliekanti šių laikų miesto reprezentavimo funkciją. Dalinai sumažinus esamo parkingo dydį ir koregavus fontano formą, poziciją, čia formuojama taisyklinga, harmoningos formos pėsčiųjų erdvė. Vietos akcentas – du svarbūs miesto pastatai: Klaipėdos rajono savivaldybės administracija ir muzikos mokykla, tad itin svarbu patogiai ir reprezentatyviai šių įstaigų aplinka. Formuojama aplinka, palanki žmogui, esamos aikštės humanizavimas: vešlūs želdiniai, sąlygos patogiam laiko leidimui (įvairūs buvimo, sėdėjimo, poilsio scenarijai), tiek šešėlis, tiek ir saulės šviesa; žaliej

buferiai nuo judrių Kvietinių ir Tiltų gatvių. Vietos simbolis - išplėstas vandens elementas. Vyrauja išsaugomi ir naujai vystomi želdiniai - medžiai, krūmai, gėlynai; šiuolaikiška ir patogi naudoti mažoji architektūra bei apšvietimas. Numatytas savivaldybės aikštės fontano dizaino pakeitimas, fontanas numatomas toje pačioje vietoje, tačiau pakeičiama jo forma, jis labiau įveiklinamas ir pritaikomas naudoti įvairiais metų laikais, net su galimybe naudoti žiemos švenčių metu).

Saugumas

Rinkos ir Savivaldybės aikštės jungia jauki, nuo motorinio transporto apsaugota pėsčiųjų alėja su gražia brandžių mažalapių liepų eile. Aplinka bus saugi. Visos dangos, mažosios architektūros elementai suprojektuoti taip, kad nekeltų pavojaus lankytojams, turistams, gyventojams. Maksimaliai mažinama nelaimingų atsitikimų rizika; Aplinka bus kokybiškai apšviesta. Apšvietimo sprendiniai suprojektuoti tikslingai kiekvienai funkciniai zonai. Apšvietimas neakina, neklaidina, ar kitaip neiššaukia neigiamos reakcijos žmogaus savijautai. Universalus dizaino principų taikymas projektuojant sprendinius skirtingų poreikių turintiems žmonėms. Aplinka projektuojama taikant ISO 21542 rekomendacijas. Architektūriniai sprendiniai ne diskriminuojantys. Aplinka bus pritaikyti specialiujų poreikių žmonėms.

Dėl savo masteliškumo ir kompaktiškumo, šios erdvės charakteris – tai miesto centro, senamiesčio tipo gatvė su dideliu potencialu vystyti socialines interakcijas, paslaugas, smulkią komercinę veiklą ir pan. Išsaugomi esami brandūs medžiai, pagerinamos jų augimvietės sąlygos. Ši miesto centrinės erdvės jungianti alėja – pėsčiųjų takas pratęsiamas iki pat nagrinėjamos teritorijos šiaurės ir pietų ribos ir tarnauja kaip svarbi jungtis šiaurės-pietų kryptimi. Šiaurinėje dalyje ji turi potencialo tęstis ir toliau ir veikti kaip žaliaji jungtis į toliau šiaurėje esančius objektus – Gargždų krašto muziejų, miesto parką.

Kuriamos senamiesčio tipo viešosios erdvės yra humaniško, nedidelio mastelio, su didžiąja dalimi užstatytu perimetru ir aiškiai apibrėžtais įvažiavimais. Tokia miesto aplinka, suvokiama kaip saugi ir „perskaitoma, sava“, dėl to yra kokybiška, ir kuria miesto centrinės dalies struktūrą.

Funkcinė struktūra

Atskiri centrinės dalies erdvių sistemos dėmenys – Rinkos aikštė, Savivaldybės aikštė, pėsčiųjų gatvė ir kt. – savo skirtingu charakteriu praturtina lankytojo patyrimą savo savitumu ir įvairove. Funkcinis zonavimas: ekstensyvios rekreacijos zonos, prekybos zonos, parkavimo ir renginių erdvės sukūrimas, ekspozicijų (audio, video ir kt) erdvių numatymas. Daugiafunkciškumas: skirtingų zonų skirtingos paskirtys priklausomai nuo paros ar savaitės laiko. Teritorijoje turi komfortiškai jaustis skirtingomis zonomis besinaudojantys lankytojai. Numatyta aiški ir racionali kiekvienos funkcinės zonos aptarnavimo strategija, įvertinant aptarnaujančio transporto privažiavimą.

Rinkos aikštė – sprendiniuose atkuriama centrinės miesto aikštės prasmė ir jos identitetas. Rinkos aikštės erdvė organizuojama kaip miesto gyvenimo ašis, istoriškai svarbi prekybos vieta. Taip pat, aikštė planuojama kaip traukos centras didžiųjų švenčių, ypač šv. Kalėdų metu –, tradiciniu kalėdiniu turgumi, ledo čiuožykla. Čia parinkta reprezentacinė vieta miesto centrinei eglutei, numatytas elektros atvedimas iki jos.

Komponuojant Gargždų miesto centrinės dalies viešąsias erdves siūloma aiškiai apibrėžti ir atskirti ritualinių paslaugų teikimo erdvę, kad būtų išlaikyta rimtis ir privatumas nuo šalia esančių, kitokio charakterio miestiečių veiklų (pvz. Rinkos aikštės ar pėsčiųjų bulvarų). Dėl šios priežasties yra formuojamas želdinių buferis tarp Rinkos aikštės ir išėjimo iš bažnyčios rūsyje esančios salės. Taip pat, rytų – vakarų kryptimi orientuota Rinkos aikštės riboto patekimo atkarpa aptarnautų tik ritualinių paslaugų tiekėjus.

Siūlomi Savivaldybės aikštės sprendiniai buvo įkvėpti esamų charakteringų šios aikštės elementų – apskritimo formos suolų su medžiais jų centre. Siekiant paryškinti vietos identitetą ir šios erdvės savitumą, buvo nuspręsta elementus atkartoti ir paryškinti, aikštę papildant apskritų medinių suolų „salomis“ su dekoratyviniais želdiniais ir lapuočiais medžiais plačia laja jų centre. Tokiu būdu yra tenkinami įvairių visuomenės grupių poreikiai – aikštė turi pakankamai kietųjų dangų, kurios yra praturtinamos želdinių tarpais su gausiomis ir patogiomis vietomis sėdėti tiek pavėsyje, tiek ir saulėje. Įvardintų raiškos priemonių visuma kuria kokybiškos, šiuolaikinės architektūros tendencijas atitinkančios reprezentacinės miesto aikštės charakterį. Erdvės charakteris – tai elegantiškas miesto centro skveras, šiuolaikiška ir kokybiška esamų institucijų aplinka, pritaikyta atokvėpiui miesto centre.

Skveras prie Minijos gatvės. Kadangi ši teritorija miesto Bendrajame plane yra pažymėta kaip rekreacinės paskirties želdynas, čia įrengti parkavimo vietų nebūtų tikslinga. Siūloma palikti ir dar labiau pabrėžti esamą žaliosios erdvės, sveiko ir vešlaus želdyno miesto centre funkciją. Tai būtų logiška ir harmoninga Gargždų miesto centro viešųjų erdvių sistemos šiaurinė atkarpa, centrą jungianti su toliau šiaurėje, vakaruose esančiomis gamtinėmis teritorijomis.

Plano geometrija ir grafika.

Svarbų Gargždų miesto identiteto bruožą suteikia šio krašto geologinė sandara ir randami gamtiniai ištekliai. Žodžio „gargždas“ – smulkūs akmenukai – etimologija tikriausiai davė pavadinimą miestui. Tad kuriant Gargždų miesto centrinės dalies viešųjų erdvių kompoziciją kaip įkvėpimas ar atramos taškas buvo pasirinkta organiška aptakaus, nugalinto akmens forma, kurią atkartojant buvo projektuojamos takų, želdinių, mažosios architektūros formos.

Siūlymai aikščių perimetre esantiems pastatams.

Siekiant sukurti vieningą viešųjų erdvių sistemą, siūloma aikštės supančius pastatus papildyti dvišlaičiais stogais. – siūlomas modernus antstatas, kuriame galima kavinės funkcija su patogia apžvalga.

Judumas

Prioritetas teikiamas pėsčiųjų ir dviračių infrastruktūrai. Sukuriamas automobilių stovėjimo vietų sprendimas išlaikant artimą parkavimo vietų skaičių, tačiau jų mažėja, užtat sukuriama nauja kokybė, prioritetą teikiant aikščių suformavimui, pėsčiųjų ir dviratininkų judėjimui. Eismo organizavimas. Formuojamas aiškus ir saugus pėsčiųjų, dviračių srautų ir parkavimo vietų atskyrimas. Automobilių stovėjimo vietų suprojektavimas, prioritetu laikant Rinkos aikštės funkciją. Automobilių eismo ir ypač parkavimo vietų organizavimo klausimas yra itin svarbus, siekiant atkurti istorinį Rinkos aikštės pavidalą ir naudojimo scenarijus. Tam, kad ši erdvė būtų kokybiškai gražinta pėsčiųjų naudojimui, aikštės centrinę dalį siūloma atlaisvinti nuo parkingo – tačiau palikti, optimizuoti aikštės pietinėje dalyje ir išplėsti, padidinti šiaurinėje dalyje. Šiame darbe siūloma automobilių stovėjimo strategija – parkavimo vietas panaikinti svarbiausiose, prioritetinėse teritorijos vietose (t.y. Rinkos aikštės centre) ir skaidyti į keletą atskirų grupių skirtingose visos teritorijos dalyse.

Savivaldybės aikštėje parkingas lieka, tačiau eismo organizavimas čia supaprastinamas atsisakant eismo ratu, o paliekamas tiesioginis įvažiavimas iš Kvietinių gatvės, taip kuriant vientisesnę, harmoningesnę, labiau proporcingą ir geriau derančią su Muzikos mokyklos pastatu Savivaldybės aikštės formą. Tuo pačiu, išpildant tvarumo kriterijų, centrinė miesto aikštė dalinai atlaisvinama nuo automobilių eismo ir labiau „atiduodama: pėstiesiems, tuo pačiu paliekant parkavimo galimybę. Integruoti dviračių takų pasiūlymai, pagal rengiamą Klaipėdos, Kvietinių ir Basanavičiaus gatvių sankryžų projektą.

Vietos identiteto įprasminimas

Miesto istorijos lauko ekspozicija. Rinkos aikštės vakarinė riba ties Kvietinių gatvė organizuojama kaip pagrindinė vieta lauko ekspozicijai (naudojamos priemonės – skulptūrinė plastika, mažoji architektūra), skirtai atspindėti ir priminti Gargždų miesto istoriją, čia būtų integruojami urbanistinės raidos simboliai ir kitos raiškos priemonės, atskleistas vietos urbanistinis išskirtinumas, sukurti tematiniai traukos objektai istorinio sluoksnio įprasminimui. Aktualizuotos gretimybėje esamos kultūros vertybės.

Siekiant atspindėti buvusį perimetrinį medinės architektūros aikštės užstatymą, perteikti senovinės aikštės fasadų išklotinių įspūdį ir išpildyti aikštės gyvybingumui būtiną turgavietės funkciją, Rinkos aikštėje numatomi nesudėtingi (pirmos grupės) statiniai – transformuojamos lauko prekybos vietos, t.y. charakteringi natūralaus medžiagiškumo (pavyzdžiui, termomedienos) paviljonai, kaip šiuolaikinė architektūrinės raiškos priemonė. Šiuo sprendiniu siekiama aikštei pamažu grąžinti jos istorinę paskirtį.

Patrauklumo turizmui didinimas (lauko ekspozicinių erdvių numatymas, miesto istorijos įamžinimas, skirtingų veiklų perimetre paieška ir kt.);

Mažoji architektūra:

Projektuojami ir parenkami ergonomiški mažosios architektūros objektai, atliepiantys bendrą architektūrinę idėją - apšvietimo stulpai, atitvaros, šiukšliadėžės, fontanas, dviračių stovai ir kt. Rengiant sprendinius vadovautasi Klaipėdos rajono mažosios architektūros tipinio dizaino sprendiniais.

Mažosios architektūros objektai ilgaamžiai, kokybiški, pritaikyti intensyviai naudojimui viešosiose erdvėse. Teritorijoje sklandžiai integruojama viešųjų erdvių įranga – patogūs ir saugūs dviračių stovai, suoliukai, elektrinio transporto įkrovimo stotelės, fontanas.

Fontanas. Ryškus šių laikų urbanistinio audinio akcentas ir Gargždų miesto centrinės dalies simbolis – tai apvalios formos Savivaldybės aikštės fontanas. Gerbiant šį miesto simboliu tapusį viešosios erdvės elementą buvo nuspręsta paryškinti, sustiprinti jo svarbą ir teikiamą įspūdį. Pirmiausia, baseiną siūloma pozicijuoti pietinio Muzikos mokyklos fasado centre – taip sustiprinamas harmonijos, simetrijos principas, o tai padaryti leidžia dalinai sumažintas parkingas vakarų pusėje. Antra, baseino plotas padidinamas tam, kad jis būtų proporcingas esamai erdvei. Trečia, siekiant fontano įveiklinimo įvairiais metų laikais ir galimybės

naudoti žiemos švenčių metu, grindinyje formuojama negili įduba be aiškiai apibrėžtų ribų, kurios sudaro vizualinę kliūtį, barjerą šaltuoju periodu. Tokį „minkštą“, be ryškių ribų vandens telkinį galėtų savaime papildyti ir lietaus vanduo, žiemą jį būtų galima transformuoti į čiuožyklą. Šiltuoju sezonu šio elemento dekoratyvumą kuria pats atspindinčio vandens paviršius. Esant reikalui, jis būtų praturtinamas, pajvairinamas grindinyje įrengiamomis vandens čiurkšlėmis ir / ar skulptūrine plastika.

Dangos. Medžiagiškumas

Pasiūlymas pasižymi vieninga menine koncepcija ir architektūrine idėja. Pagrindinis dėmesys skiriamas Gargždų miesto centrinės dalies įvaizdžio formavimui, kryptingam miesto charakterio, tapatybės kūrimui ir viešųjų erdvių gyvybingumo skatinimui. Išpildant optimalaus kainos – kokybės santykio kriterijų, siūloma išlaikyti ir tik koreguoti esamas abiejų aikščių dangas. Rinkos aikštėje panaudojamas esamas akmenų grindinys. Tačiau siekiant pagerinti judumo sąlygas, grindinyje per visą jos ilgį ir perimetru atsiranda lygus paviršiaus akmenų intarpų juostos, skirtos įvairių erdvės lankytojų, priemonių su ratukais eismo patogumui. Įrengiant šiuos lygus paviršiaus akmenų intarpus centrinėje juostoje, numatomas elektros instaliacijos atvedimas iki numatomos eglutės vietos aikštės centre. Optimizuojant viešųjų erdvių statybos kainą ir turint omenyje realų šios realizacijos biudžetą, siūloma išsaugoti esamą Savivaldybės aikštės betono trinkelio dangą, esant reikalui ją vietomis minimaliai remontuojant ir nuvalant (nuplaunant aukšto slėgio vandens srove). Akmeninis grindinys („brukas“) – kaip klasikinė istorinės aikštės danga. Gargždas – smulkios ir vidutinės frakcijos rieduliai, kaip Gargždų miesto identitetą perteikianti vietinė medžiaga. Mediena – sąsaja su istorine medine architektūra. Varis – kiek netradicinė, tačiau prarasto laiko atmosferą atliepanti ir vietos savitumą kurianti medžiaga, siūloma statinių ar aplinkos elementų, mažosios architektūros apdailos detalėms.

Želdiniai

Formuojama įvertinus galimybę išsaugoti ir panaudoti esamus želdinius. Suprojektuoti nereikalaujantys sudėtingos priežiūros daugiamečiai želdiniai, gerai prisitaikę augti miesto aplinkoje ir esamomis klimatinėmis sąlygomis. Želdynai formuojami iš skirtingų rūšių, sukuriant įvairovę ir kaitą metų

bėgyje. Projektuojant remtasi Klaipėdos rajono savivaldybės želdynų sistemos konversijos investiciniu projektu, vadovautasi sodinimo taisyklėmis ir kitomis želdynų įrengimo rekomendacijomis.

Miesto želdynai, želdiniai ir žaliosios jungtys ne tik dekoruoja, bet ir formuoja viešąją erdvę bei yra būtini elementai pėsčiųjų komfortui ir saugumui, miesto bioįvairovės praturtinimui. Planuojant centrinės dalies viešųjų erdvių atnaujinimą yra skiriamas didelis dėmesys žaliajai teritorijos komponentei, vadovaujamosi principu: "...šiuolaikiniai miestų želdiniai turėtų būti: lengvai atpažįstamo charakterio, remiantys bioįvairovę, estetiški ir paprastos priežiūros", ekologas Thomas Rainer.

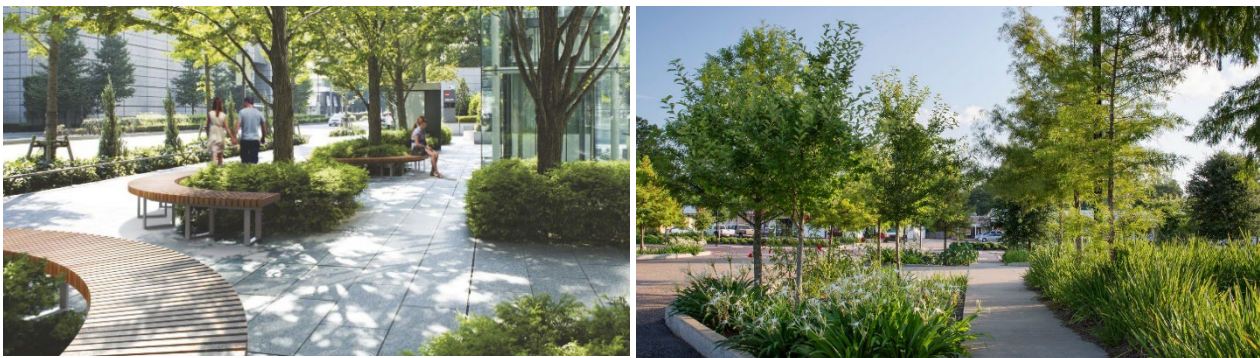
Siekiant pagausinti ir sukurti šiuolaikiškus, tvarius, ilgaamžius miesto želdinius bei norint kokybiškai pagerinti žmonėms skirtos aplinkos sąlygas, siūlomais sprendimais siekiama sukurti intensyvesnį nei esamas dabartinis viešųjų erdvių apželdinimą. Visų pirma, siūloma mažinti esamų kietųjų dangų, dalyje jų įveisiant urbanizuotoms teritorijoms skirtus įvairių rūšių želdinius – medžius, krūmus, daugiamečius žolinius augalus, vijoklius dėl to, jog jau dabar nusistovėjęs karštieji orai, kietųjų dangų gausiose aikštėse yra nemalonu būti. Mažai medžių – mažai ir pavėsio, o dulkes bei kietąsias daleles nuo betoninių plytelių ir kitų paviršių pakelia pravažiuojantis transportas; dėl šios priežasties sprendiniuose aikščių perimetru formuojamas žaliasis želdinių buferis.

Projekte numatoma išsaugoti visus esamus medžius ir, kas yra labai svarbu, ženkliai pagerinti jų augimvietės sąlygas, nuo kietųjų dangų atlaisvinant jų polajus. Projektuojami daugiamečiai, paprastai prižiūrimi, gerai prisitaikę augti miesto aplinkoje ir esamomis klimatinėmis sąlygomis (Gargždų miesto atveju, klimato šalčio juostoje 5a-5b) augalai. Želdiniai formuojami iš skirtingų rūšių, taip sukuriama įvairovė ir kaita metų bėgyje. Želdinių asortimentas formuojamas taip, kad būtų išpildytas dekoratyvumo visais metų laikais kriterijus: žiedai pavasarį, vasarą, rudenį; ryški lapų spalva rudenį, taisyklingos medžių lajos, uogos, smilgos žiemą, tačiau akcentas vasaros pabaigai / rudeniiui. Žemiau pateikiamas apželdinimo asortimentas.

Svarbu paminėti, kad šalia praktinių aspektų, į asortimentą įtraukiamas ir prasminis akcentas – augalas simbolis su savo prasminiu klodu. Tai paprastoji gervuogė, kaip nuoroda į liturginių metų rudens Mykolinių šventės (Gargždų bažnyčios globėjo šventė) ir gervuogių ryšį.

SIŪLOMI ŽELDINIŲ TIPAI, CHARAKTERIS IR PASKIRTIS

I Medžiai – išsaugomi ir į naujų sprendinių visumą integruojami visi teritorijoje esantys brandūs medžiai: Nepriklausomybės ąžuolas, dvi mažalapių liepų eilės, klevai. Siekiant užtikrinti esamų medžių gerovę, pagerinamos jų augimvietės sąlygos: polajai projektuojami be kietųjų dangų, želdinami žemaūgiais želdiniais bendrai palankiai ekosistemai su brandžių medžių šaknynu sudaryti. Projektuojant naujai sodinamus medžius, parenkamos atsparios miesto sąlygoms, patikimai žiemojančios lapuočių medžių rūšys. Nauji medžiai viešosioms erdvėms suteikia vertikale, pavėsį šalia su uolų, įrėmina alėjos taką. Pavyzdžiai:

II Vidutinio aukščio (1.2-1 m) lapuočių ir spygliuočių krūmų grupės. Tai vizualiai ramus, lakoniškas, monochromiškas žaliasis buferis, saugantis viešąją erdvę nuo triukšmo ir taršos šaltinių (gatvių, automobilių stovėjimo aikštelių). Pavyzdžiai:

III Vidutinio aukščio (1-0.7 m) daugiamečiai žoliniai želdiniai (daugiametės gėlės ir dekoratyvinės žolės) – tai vizualiai „minkštas“, dekoratyvus, dinamiškas augalų tūris, sezoninės spalvos. Gali būti kintančio charakterio, savito spalvyno skirtingose erdvėse. Tai tvari ir ilgalaikė viešųjų puošmena, kuri sumažina vienmečių gėlių

poreikį, tačiau nedidele dalimi vienmečių gėlių šiuos daugiamečius želdinius galima praturtinti siekiant didesnio momentinio dekoratyvumo, ryškesnių spalvų. Pavyzdžiai:

IV Žemi (0.4-0.2 m) daugiamečiai polajų želdiniai – optimali augimvietė medžiui, palankų sąlygų sudarymas. Pavyzdžiai:

V Šienaujama veja. Siekiant kurti želdinių įvairovę ir kontrastą, komponuojami ir žalių plokštumų – vejų plotai. Pavyzdžiai:

SIŪLOMAS ASORTIMENTAS

I Medžiai:

1. Plačios lajos lapuočiai medžiai Savivaldybės aikštėje, supami apskritimo formos suolų. Siekiant praturtinti Gargždų miesto želdinių bioįvairovę, šalia išsaugomų Nepriklausomybės ąžuolo, mažalapių liepų ir klevų, siūlomos naujos medžių rūšys, trys alternatyvos (pasirenkama viena):

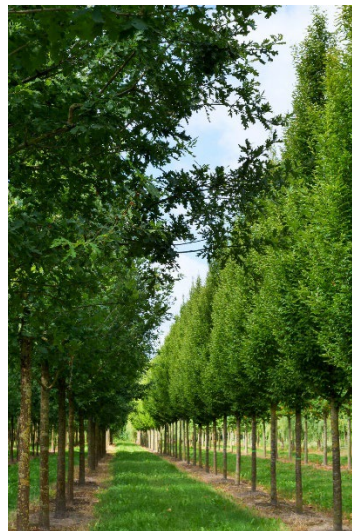
Sidabruotasis klevas 'Autumn Blaze'

Švedinis šermukšnis

Raudonasis ąžuolas

Paprastasis skroblas 'Fastigiata'

2. Alėją formuojantys siauros lajos lapuočiai medžiai. Siūlomas asortimentas:

Plačialapė kriaušė 'Chanticleer'

Uoginė obelis 'Street Parade'

II Lapuočiai ir spygliuočiai krūmai

- Paprastoji ir kokburno gervuogė
- Pilkoji lanksva ,Grefsheim'
- Karpytalapė stefanandra
- Kryžmiškoji mikrobiota
- Sparnuotasis ožekšnis
- Šermūkšniapė lanksvūnė ,Sem'
- Baltoji sedula
- Kalninės pušies keružinis porūšis

III Vidutinio aukščio daugiamečiai žoliniai želdiniai (daugiametės gėlės ir dekoratyvinės žolės)

- Pavasarinis ir rudeninis mėlitas
- Paprastoji ir Raselo gumbenė
- Krūminis astras
- Vaistinė girmėtė
- Faseno katžolė ,Walkers low'
- Daugiažiedė karpažolė
- Miškinis ir gojinis šalavijas
- Rausvažiedė ežiuolė
- Amerikinis dirktas
- Mėlesas
- Didžioji astrancija

IV Žemi daugiamečiai polajų želdiniai

- Didžioji žiemė
- Skėstašakis astras
- Beržalapė lanksva 'Tor'
- Gulsčiasis kaulenis
- Drėbūnas
- Pavasarinis ir rudeninis mėlitas

Apšvietimas

Siekiant teritorijos kokybiško įveiklinimo skirtingu metų ir paros laiku, projektuojamai visuomeninei aplinkai skirtas kokybiškas apšvietimas. Bendras apšvietimas susiformuoja iš akcentintiškai apšviestų augalų, suoliukų ir kitų objektų. Tai yra nesiekiamą teritoriją apšviesti tolygiai kaip stadioną, o priešingai norima suteikti svarbos šešėliams, atkreipti dėmesį į bažnyčią, ažuoliuką, fontaną. Šventinis apšvietimas tai eglutės ir Kalėdų miestelio papuošimai, bus numatytos girliandos ir kt.. Apšvietimo sprendiniai tikslingai suprojektuoti kiekvienai funkcinei zonai, adaptyvūs. Įvertinamas apšvietimo intensyvumas, stengiamasi paslėpti tiesioginį šviesos šaltinį, siekiama sukurti 25-30 luxų apšvietą. Šviesos spalvos temperatūra – šilta, primenanti žvakių švieselę, bet pagal šiuolaikines LED technologijų galimybes (2700 kelvinai), šviesos srauto sklaida kryptinga, orientuota į apšviečiamus objektus.

Tvarumas

Kokybiški, ilgaamžiai sprendiniai ir medžiagos. Atidumas bendrai idėjai ir kiekvienai ją sudarančiai detalei. Siekiant išpildyti tvarumo kriterijų, rekomenduojama naudoti lietaus vandeniui laidžių dangų, kurių dėka momentinės liūtis atveju mažiau apkraunami lietaus nuotekų tinklai, o vanduo gali susigerti vietoje. Tokios dangos (pavyzdžiui, ažuriniai betono gaminiai su vejų ar žvyro užpildais) galėtų atsirasti parkingo vietose ar mažesnio intensyvumo pėsčiųjų takų dalyse (tikslinama projektinių pasiūlymų stadijoje).

Viešosiose erdvėse taikomos novatoriškos ir tvarios architektūros principai. Pasyvios ir aktyvios energinio naudingumo priemonės integruotos į architektūrinius sprendinius: statybos ir eksploatacijos laikotarpiu mažinamas atliekų kiekis ir skatinamas perdirbimas, didinamas atsinaujinančių ir alternatyvių energijos formų ir medžiagų naudojimas. Kokybiškų, ilgaamžių medžiagų naudojimas. Vietos resursų naudojimas, CO₂ pėdsako mažinimas. Numatyti ekologiškus sprendimus, atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimą inžinerinei infrastruktūrai aprūpinti; Detalizuojant viešųjų erdvių dangų planą laikomasi universalios dizaino principų.

SUVESTINIS KAINOS APSKAIČIAVIMAS

Sudaryta pagal 2024.10 kainas

Statinių grupė: GARGZDŲ MIESTO CENTRINĖS DALIES VIESŪJŲ ERDVIŲ (SAVIVALDYBES IR RINKOS AIKŠČIŲ (PAGAL POREIKĮ NAGRINĖJANT MINIJOS GATVĖS EISMO ORGANIZAVIMA) PERTVARKYMO IDĖJOS“

Išlaidų aprašymas	Kaina, Eur			
	Statybos ir montavimo darbai	Įrenginiai	Kito išlaidos	Iš viso (be PVM)
I. Statybos sklypas (statybos sklypo įsigijimo išlaidos)	-	-	-	-
II. Sklypo tvarkymas	€ 496 000,00			€ 496 000,00
III. Statinio statyba su inžinerinių sistemų įrengimu (statinio statybos išlaidos)	€ 330 446,28	-	-	€ 330 446,28
IV. Projektavimo ir inžinerinės paslaugos (projektavimo, ekspertizės, projekto vykdymo priežiūros, statybos techninės priežiūros ir kt. išlaidos) / 6 proc nuo statybos ir montavimo darbų	-	-	-	-
V. Kitos statinio išlaidos (statybos finansavimo, draudimo, garantijų, bandomosios produkcijos gamybos, techninio personalo apmokymo eksploatuoti ir kitos numatomos išlaidos)	-	-	-	-
VI. Rezervas (statytojo iš anksto nenumatytų išlaidų suma) 15 proc	-	-	-	-
Iš viso pagal I–VI skyrius	€ 826 446,28	€ -	€ -	€ 826 446,28

Statybos ir montavimo darbų kaina apskaičiuota vadovaujantis „Statinių statybos skaičiuojamųjų kainų palyginamieji ekonominiai rodikliai XLII“